

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2072

เรื่อง มาตรฐานทางจริยธรรม: กลไกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ผู้เรียบเรียง นายยอดชาย วิถีพานิช วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ มกราคม 2561

จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งกว่านั้น ก็คือการขาดจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมือง ฯลฯ นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 สมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ยังได้ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ว่า

“จริยธรรม” หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัยในการดำรงชีวิต

เมื่อกล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ เพียงแต่ไม่ได้ระบุกรอบว่าให้ใครเป็นผู้จัดทำ รวมถึงไม่ได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการจัดทำไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นหลักการกว้าง ๆ ว่า ให้แต่ละหน่วยงานจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของตนเองขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติด้านจริยธรรม โดยมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงาน เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นที่เหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มี “มาตรฐานทางจริยธรรม” ซึ่งเป็นกลไกที่โดดเด่นในขณะนี้ และได้กำหนดหลักการ ผู้จัดทำและกรอบระยะเวลาที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญกับองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นมาภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม จะถูกสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. สอบสวน หากเห็นว่ามีความผิดก็จะเสนอต่อศาลฎีกา หากมีคำพิพากษาว่าผิดจริง ต้องพ้นจากตำแหน่งและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นและอาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่เกิน 10 ปีอีกด้วย ทั้งนี้ ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีกลไกปราบปรามการทุจริตในหลายระดับ ตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจทางการเมือง และกระบวนการตรวจสอบและการลงโทษเมื่อเข้าสู่อำนาจ ซึ่งอำนาจตรวจสอบและกำหนดขั้นตอนการลงโทษเหล่านี้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเป็นหลัก โดยมีหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญ คือ “มาตรฐานทางจริยธรรม” นั่นเอง เจตนารมณ์ของแนวคิดนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นหนึ่งในปัญหาของประเทศไทยก่อนรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 คือปัญหาการขาดจริยธรรม จนเป็นเหตุให้มีผู้ทุจริตฉ้อฉล ขาดความตระหนักสำนึกที่รับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำเป็นต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรมขึ้นมา ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงกำหนดแนวทางดังกล่าวไว้ว่า ให้รัฐพัฒนาการบริหารราชการแผ่นดินทุกส่วนให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และรัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเป็นผู้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นบังคับใช้ ซึ่งในการจัดทำต้องรับฟังความคิดเห็นของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี โดยเนื้อหาต้องระบุให้ชัดเจนด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมบังคับใช้กับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีก็สามารถออกมาตราฐานทางจริยธรรมเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรมที่ศาลรัฐธรรมนูญกับองค์กรอิสระกำหนด ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ

มาตรฐานทางจริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่ถือเป็นหลักสำหรับกำหนดสภาพคุณงามความดี และข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรมที่สอดคล้องกับความถูกต้องดีงามของหน่วยงานนั้น ๆ การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมที่จะบังเกิดผลสำเร็จที่แท้จริงนั้น จะเห็นได้ว่า มิใช่จัดทำขึ้นเป็นเพียงข้อพึงประพฤติปฏิบัติในแผ่นกระดาษเท่านั้น แต่ต้องมีมาตรการผลักดันให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมด้วย ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยอยู่ระหว่างการยกร่างมาตรฐานทางจริยธรรม และมาตรฐานทางจริยธรรมนี้จะเป็นกลไกหนึ่งที่ใช้ต่อสู้กับปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของภาครัฐ โดยสิ่งสำคัญอยู่ที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและบังคับใช้มาตรฐานทางจริยธรรมฉบับนี้ให้เป็นรูปธรรม ร่วมกับการสร้างวัฒนธรรมการเคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองของทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

“ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550” (25 กรกฎาคม 2550).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนพิเศษ 88 ง, น. 1.

สรุปร่างรัฐธรรมนูญ: สร้างมาตรฐานจริยธรรม ควบคุมฝ่ายการเมือง. (20 กรกฎาคม 2559).

สืบค้น 1 ธันวาคม 2560. จาก <https://ilaw.or.th/node/4204>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์.